

Pallady

În ceea ce aduce nou și variat cu pensula-i plină de vopsea și cu ochiul mărit de nos-talgiile inexplicabile ale artistului, Pallady ne dă putință fericită de a-l pricepe și de a-l iubi, ca o lumină din constelația violetă... Delicat în nuante și splendori fragile, meșterul nostru ne povestește tainele culorilor văzute pe dinăuntru, învăluite în borangic.

Pallady

Studiu introductiv de Pavel Şușară

MONITORUL OFICIAL
Editură și Tipografie

București, 2017

Vibris
respect pentru camerele smartphone

În căutarea lui Theodor Pallady

I. CINE EȘTI DUMNEATA, DOMNULE PALLADY?

Accesul la pictura și, mai apoi, în lumea lui Theodor Pallady nu se poate face pe scurtătură și, cu atât mai puțin, prin efracție. Cine se iluzionează că s-a întâlnit cu acest artist, atât de greu de clasificat, și că a înțeles ceva dintr-o asemenea întâlnire, doar trecând în grabă pe lângă vreo câteva peisaje, scrutând tot atâtea nuduri și consumând frugal o serie de naturi moarte, nu va face decât să-și creeze premisele pentru deziluzia finală. Oricât ar părea de exactă și de inconfundabilă stilistica lui și oricât de restrânsă i-ar fi, aparent, plaja tematică, Pallady este mereu imprevizibil, întotdeauna provocator și gata în fiecare clipă să-și reconfirmă natura malicioasă, sănționând, din spatele unei aparente stări de confort, orice încercare de lectură superficială. Întâlnirea cu opera și, implicit, cu vizuinea artistică și cu atitudinile sale inconfundabile față de lume presupune, aproape ca o formă obligatorie de inițiere, trecerea prin anticamera fotografiilor, pe de o parte, și a autoportretelor, pe de alta.

Observația și percepția din afară, poza pe care și-o construiește el însuși în fața camerei, dar și autopercepția, poziționarea sa activă față de propria-i personalitate, afirmarea lucidă, uneori necruțătoare, a conștiinței de sine, aşa cum se definesc ele în fotografi și în autoportrete, constituie premisa majoră de lectură și de înțelegere a întregii sale opere. Fotografiile descriu în mod exemplar personajul, în ceea ce privește atât statutul său imediat, în contextul istoric, economic și social, cât și dinamica lui în timp, sedimentarea conștiinței și definirea continuă a personalității. Imaginele din tinerete, de un romanticism asumat, uneori chiar ușor ostentativ, cu barba intempestivă și cu drapaje abundente, în scene de vânătoare, în ambiante bucolice sau în compozиții domestice și mondene, identifică apartenența la clasele de sus, într-un amestec indecis de boierie autohtonă și de aristocrație europeană. Apoi, odată cu trecerea timpului, chipul lui Pallady se precizează, ieșe din ambiguitatea romantică, barba și temperează exuberanțele vegetale și devine

COLȚ DE PE MALUL SENEI
ulei pe carton, 61 x 52 cm,
Muzeul Național de Artă
al României, București

NATURĂ STATICĂ CU FLORI,
CANĂ ȘI CUȚIT

ulei pe carton, 60 x 46 cm,
Muzeul Național de Artă
al României, București

conturul sever al unui facies nu mai puțin riguros, cu angulozități pronunțate și cu o geometrie lăuntrică și exterioară descărnată, de cea mai evidentă expresie minerală. Trupul î se subțiază până la evidențierea scheletului, iar ceea ce, aparent, ar putea fi socotit un banal proces de calviție devine o impresionantă expansiune a frunții, până dincolo de creștet, bordată de două protuberanțe de păr, sugestie previzibilă a cornițelor indispensabile oricarei fizionomii de satir, și cu la fel de vizibile aspirații, prin întregul siluetei, la stilistica hieratică a sfintilor bizantini. Totul devine desen, linie dreaptă și frântă, unghiuri ascuțite, rectangulare și obtuze, abia camuflate sub tunici grele, pantaloni cadrilați și pantofi negri, de lac, dar animate hypnotic de privirile care nu reușesc să fie devastatoare până la capăt din pricina unui abur de melancolie sceptică și, uneori, de o tandrețe irepresibilă. Somatic și stilistic, imaginea fotografică a lui Theodor Pallady, urmărită în timp, își pierde, încetul cu încetul, spațialitatea canonică, tridimensionalul alunecă iremediabil în bidimensional, modelajul se resoarbe în desen, iar inevitabilă retorică a figurativului circumstanțial devine efigie și singura formă perceptibilă a evadării din timp. Ceea ce, privit din afară și preluat prin tehnica foto, pare o simplă observație neutră și o mărturie directă legată de înfățișarea artistului, un document fizionomico-somatic și atât, devine, prin autoportrete, o formă de manifestare a conștiinței de sine, o viziune autoreferențială extrem de severă, dar și o matrice stilistică în spațiul căreia se construiește nu numai întreaga sa operă, ci și o viziune extinsă asupra lumii. Elementul care leagă între ele, indestructibil, cele două ipostaze ale percepției imediate, fizice, ale lui Theodor Pallady, fotografile și autoportretele, este forță de impact a desenului, afirmarea lui axiomatică, deopotrivă ca un constituent interior și ca afirmație axiomatică, altfel spus, ca eșafodaj arhitectural, dar și ca geometrie implicită, ca instrument efectiv, ca punct în mișcare, ca linie a genezei care separă amorful de semnificativ și nonexistența de existență. Autoportretele lui Pallady nu sunt glose pe marginea propriului chip, exerciții mai mult sau mai

NATURĂ MOARTĂ

ulei pe carton, 65 x 52,2 cm,
Muzeul Național de Artă
al României, București

puțin asumate de observații narcisiace și încercări subtile de a-și flata propria conștiință, aşa cum se întâmplă de multe ori, ci modalități de a pătrunde în propria natură, teste de organizare a limbajului cu scopul de a-l face inteligibil și, mai ales, prin extrapolare, forme de cercetare a naturii umane și a realului mare, în ansamblul lui. Linia nervoasă, întreruptă brusc, reluată apoi intempestiv și multiplicată în rețele, care disecă forma fără a o descrie, conturul puternic, aşezat ca barieră certă între lumi, ca graniță inexpugnabilă ce apără și repudiază în același timp, expandează chipul lăuntric al artistului în spațiul întregii naturi vizibile și inteligeibile. De multe ori, iar acest lucru devine marcă inconfundabilă în pictura lui Pallady, formele vizibile nu sunt premisa, ci consecința lumii inteligeibile. Pictorul nu deduce secvențe autonome dintr-o ofertă vastă, dintr-un continuum vizibil, ci, dimpotrivă, instituie o lume vizibilă pornind de la premisa înțelegерii ei prin acuratețea observației și prin proprietatea ideilor plastice. Prin acest demers de tip reflexiv, prin capacitatea de percepție, de disociere și, mai apoi, de analiză, viziunea artistică a lui Pallady are, prin curiozitatea intelectuală mereu vie, prin precizia enunțurilor și, mai ales, prin extrapolarea proiecției sinelui ca factor coagulant, ca ordonator major al lumii infinite, o dimensiune leonardescă indisutabilă. Nu au nici o importanță analogiile morfologice dintre cei doi, fiindcă nu expresia finită este relevantă, ci atitudinea, demersul asemănător, vocația profundă de cercetători, de la infinitesimal și până la complexitatea naturii umane, totul absorbit mai apoi într-o încredere ingenuă în puterea ordonatoare a minții și în convingerea că adevărul de dincolo de lucrurile imediate și atingerea perfecțiunii de la capătul tuturor căutărilor nu sunt doar posibile, ci și realizabile. Dar dacă Leonardo da Vinci confirmă, la cel mai înalt nivel, idealul unei lumi care abia își redobândise, după pauza medievală, accesul la materialitatea, la corporalitatea și la substanțialitatea ei imediată, demersul similar al lui Pallady vizează mai curând redescoperirea structurilor ascunse ale aparenței, scheletul spiritual pe care se construiește realul immanent, efigia stabilă